OBSAH PŘEDNÁŠKY

1 Nastolení problému

2 Hospodář: náboženský život

- 2.1 prameny (*gṛhyasūtra, Kauśikasūtra*)
- 2.2 muž (dvojzrozenec, *dvija*) a jeho náboženské povinnosti
  - 2.2.1 rituály přechodu
  - 2.2.2 ostatní domácí rituály
  - 2.2.3 zemědělské obřady
  - 2.2.4 příležitostné obřady
- 2.3 obraz života hospodáře

3 Ostatní podoby zbožnosti ve védské době

4 „Asketa" – renouncer

- 4.1 nejstarší stopy: RV: *muniové* (RV 10.136, Hymnus vlasatce)
- 4.2 spory o původ asketismu
  - 4.2.1 védská teorie
  - 4.2.2 mimovédská teorie a konflikt asketa kontra hospodář
  - 4.2.3 teorie dvou zdrojů (JOHANNES BRONKHORST)

5 Náboženská proměna severní Indie v 6.-4. st.př.o.l.

- 5.1 souvisí s ekonomicko-sociální proměnou
- 5.2 proměna eschatologických představ: formulace karmanového zákona
  - 5.2.1 *saṃsāra*
  - 5.2.2 *mokṣa, mukti*
  - 5.2.3 *karman*

6 Reakce na nové eschatologické představy

- 6.1 dva typy odpovědí
  - 6.1.1 příčinou přerozování je neznalost, nevědění
  - 6.1.2 příčinou přerozování je existence karmanů

DOPORUČENÁ LITERATURA

PRIMÁRNÍ

Grhjasútry přeložil HERMANN OLDENBERG, *The Grihya Sutras*, repr., Delhi: Low Price Publications, 1996, 2 vols., [součást řady *Sacred Books of the East*, vols. 29–30, ve studovně]. *Kaušikasútra* jako celek přeložena nebyla, stručně ji představil PETR VAVROUŠEK: „Poznámky ke Kaušikasútře", in *Chatreššar 2002-2003*, ed. PETR ZEMÁNEK, Praha: Filozofická fakulta, 2003, s. 129–156 (též: enlil.ff.cuni.cz/veda/publikace/vape/Kausika.pdf).

SEKUNDÁRNÍ

Základní informaci k tématu podává GAVIN FLOOD: *An Introduction to Hinduism*, s. 85–92. [P3-Flo-1]. Domácí rituály rozebírá JAN GONDA: *Vedic Ritual: The Non-solemn Rites*, Leiden. Brill, 1980 [F2001/805]. Otázkou askeze se v řadě prací zabýval PATRICK OLIVELLE, viz jeho *Renunciation in Hinduism: A Medieval Debate*, vol. 1, Vienna: Institut für Indologie der Universität Wien, 1986, s. 26–76 [F2001/995] a *The Āśrama System: The History and Hermeneutics of a Religious Institution*, Oxford: Oxford University Press, 1993, zejm. s. 35–70 [F-X-303]. K základním pojmům karmanového zákona viz např. ARVIND SHARMA: *Classical Hindu Thought*, New Delhi: Oxford University Press, 2000 [F2002/1340]. Nejlepší prací k celému problému je JOHANNES BRONKHORST: *The Two Sources of Indian Asceticism*, 2nd. ed., Delhi: Motilal Banarsidass, 1998 [LO].

OBSAH PŘEDNÁŠKY

1 Základní charakteristika, členění a umístění do náboženské literatury
- 1.1 poslední vrstva šruti, označovaná jako *vedānta*
- 1.2 védské upanišady
- 1.3 význam slova upanišada

2 Náboženské spektrum kolem roku 500 př. o. l.
- 2.1 zachovaný védský ritualismus
- 2.2 proměna hlavního bráhmanského proudu
- 2.3 tradice upanišadových myslitelů
- 2.4 asketické tradice mimovédské
- 2.5 asketické tradice védské (*vānaprastha*, *saṃnyāsin)*
- 2.6 jógové tradice
- 2.7 materialisté (*lokāyata*)
- 2.8 fatalisté (*ājīvaka*)

3 Prostředí a okolnosti vzniku védských upanišad

4 Základní představy védských upanišad

5 Otázka nositele života
- 5.1 nejstarší védské představy
- 5.2 čtyři upanišadová pojetí nositele života
  - 5.2.1 voda
  - 5.2.2 oheň
  - 5.2.3 dech (*prāṇa*)
  - 5.2.4 *ātman*

6 Nauka o totožnosti átmanu a brahma
- 6.1 pozn.: odvozeniny od slova *brahman*
  - 6.1.1 základ: *bráhman* – subst., neutr. (do č. nepřekládáme: to brahma)
  - 6.1.2 od toho: *brahmán* – vlastník *bráhman*, masc., (č. bráhman)
  - 6.1.3 časem nové slovo: *brāhmaṇá,* totéž (č. bráhman)
  - 6.1.4 od toho adj.: *brắhmaṇa*, bráhmanské [výklady] (č. bráhmany)
- 6.2 upanišady postulují totožnost brahma a átmanu
- 6.3 vysvobození

DOPORUČENÁ LITERATURA

PRIMÁRNÍ

Pro naše účely je plně postačující nový český překlad DUŠANA ZBAVITELE: *Upanišady*, Praha: DharmaGaia, 2004. Pro vědeckou práci je nepostradatelný dnes již standardní anglický překlad s textem: PATRICK OLIVELLE: *The Early Upaniṣads: Annotated Text and Translation*, New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1998 [P5-Oli-1a absenčně a jeden exemplář ve studovně].

SEKUNDÁRNÍ

Žádná moderní práce k upanišadám neexistuje. Základní problém naprosté většiny sekundární literatury je ten, že vykládají tyto texty optikou různých proudů védántské filosofie, nejčastěji pomocí komentářů Šankary. Typickou ukázkou takovéhoto přístupu je S. M. SRINIVASA CHARI: *The Philosophy of the Upaniṣads: A Study Based on the Evaluation of the Comments of Śaṁkara, Rāmānuja and Madhva*, New Delhi: Munshiram Manoharlal, 2002 [F2002/1437]. Tento titul onu skutečnost alespoň přiznává ve svém názvu, což je poměrně výjimečné. Podobný problém je i s většinou překladů, např. Rádhakrišnanův překlad je výrazně védántský. Takže jedním z nejlepších, byť velmi stručných výkladů zůstává ERICH FRAUWALLNER: *Geschichte der indischen Philosophie*, Bd. 1, Salzburg: Otto Müller, 1953, s. 39–96 [OU, UJCA, DharmaGaia připravuje na příští rok český překlad]. Vcelku použitelný je též WALTER RUBEN: *Die Philosophen der Upanishaden*, Bern: Francke, 1947 [P5-Rub-1] a PAUL DEUSSEN: *Die Philosophie der Upanishad's*, 5. Aufl., Lepzig: Brockhaus, 1955 [B2-Deu-1/1.2]. Dobré stručné uvedení jsou předmluvy k oběma výše citovaným překladům.